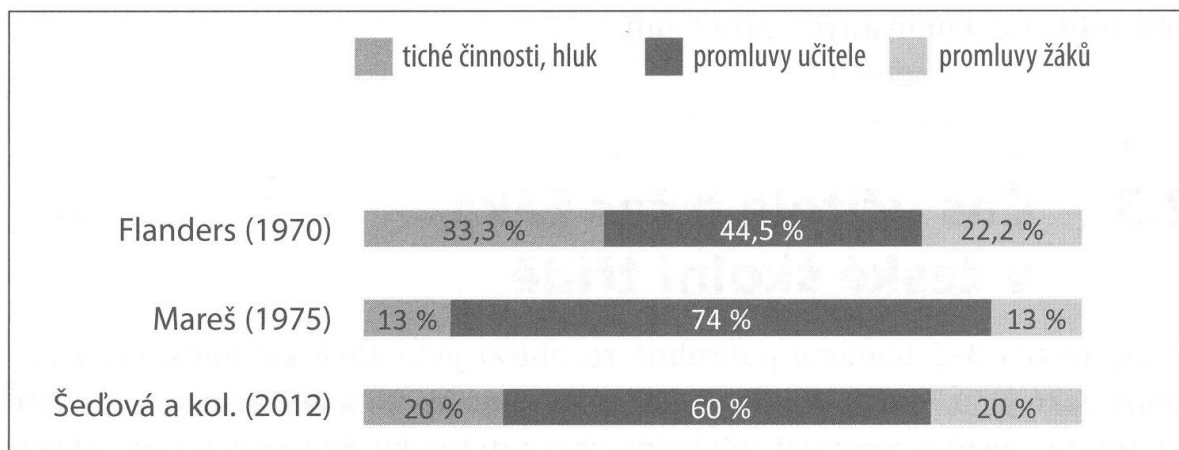

PEDAGOGICKÁ KOMUNIKACE – SEMINÁŘ 4

Čas učitele a čas žáka ve školní třídě (viz Šed'ová et al., 2012, s. 48)

Graf 1: Čas učitele a žáka v různých výzkumech

OTÁZKY K ZAMYŠLENÍ

1. Interpretujte výsledky výzkumů prezentované v grafu 1 ve vztahu k vlastnímu pojetí žáka.

Činnosti a komunikační formy ve vyučování (viz Šed'ová et al., 2012, s. 51)

Tabulka 1: Komunikační formy

Interakce učitel-žák	procvičování	8 %
	opakování se třídou	7 %
	výklad s otázkami	27 %
	zkoušení	1 %
Monolog učitele či žáka	výklad	4 %
	žakovský referát	4 %
	četba učitele	1 %
	četba žáka	4 %
	zápis diktovaný učitelem	4 %

2. Považujete rozvržení činností v hodině, jak jej ukazuje tabulka 1, za optimální? Svě tvrzení zdůvodněte.

Komplexní typologie otázek třídě (viz Šed'ová et al., 2012, s. 62)

- a) uzavřená s nižší kognitivní náročností
- b) uzavřená s vyšší kognitivní náročností
- c) otevřená s nižší kognitivní náročností
- d) otevřená s vyšší kognitivní náročností

Ž Ivoš: *(Začíná číst cvičení z učebnice zaměřené na odlišení základního a přeneseného významu slova.)* Při stavbě dálnice se používají výkonné stroje. Stavba stála na kraji města.

U: Tak. Kde je základní význam slova? U kterého výrazu?

(Pauza, Ivoš neodpovídá.)

U: Základní význam je ta činnost, takže...? Kde se jedná o činnost?

(Pauza, šum ve třídě.)

U: A přenesený význam je věc. Takže kde je základní? No, Míšo?

Ž Míša: Při stavbě dálnice.

U: Při stavbě dálnice, ano.

U: Ale já se ještě vrátím k těm kapucínům. Byli jste v Brně, děcka? Na výletě někdy, v Brně? Osmáci? Tam je kapucínská hrobka. Nebyli jste tam, u kapucínů, v podzemí?

ŽŽ: Ne.

U: Dnes budeme mluvit o tom, jak se u nás obnovovala po třicetileté válce opět katolická víra a co bylo dál, co, co se k tomu všechno váže. Ale já musím začít trošku jinak, děcka. Ehm. Já jsem jen, teď jsem vlastně kolem roku 1713 přesně a v této době, po třicetileté válce, vládne tento panovník *(ukazuje žákům v první lavici obrázek s panovníkem v knize)*. Je to otec budoucí velice významné císařovny, Marie Terezie. Jmenuje se, Honzo (na žáka)? Karel?

Ž Honza: Karel Čtvrtý.

U: Ne Čtvrtý, ten už dávno je po smrti. *(Káravý pohled na Honzu.)*

Ž Daniel: Šestý.

U: Karel Šestý. Je to habsburský panovník *(učitelka jde s knihou doprostřed před tabuli a ukazuje ji pro celou třídu)* a očekává, velmi očekává potomka, samo-zřejmě panovníci vždycky chtěli mít potomka jakého?

ŽŽ: Syna.

U: Kluka, samozřejmě. Dalšího následníka, že?

3. Přiřad'te ukázky k příslušnému typu otázek, své řešení zdůvodněte.

Doporučení pro učitele

1. Kladte jak otázky uzavřené, tak otázky otevřené.
2. Kladte jak otázky nižší kognitivní náročnosti, tak otázky vyšší kognitivní náročnosti, které mají pozitivní dopad na učení žáků.
3. Po otázce ponechejte žákům čas na učení a přemýšlení. Pauza po učitelské otázce zvyšuje zapojení žáků do kognitivně náročného procesu učení a také se zvyšuje počet žáků, se kterými můžete pracovat.
4. Vyvolávejte žáky, neboť tím vy rozhodujete o tom, kdo bude odpovídat na vaši otázku.
5. Pokud objevíte chybu žáka, nebojte se opustit strukturu otázek a odpovědí a věnujte se například výkladu, kde objasníte správné řešení otázky.
6. Využívejte doplňující učitelské otázky, abyste pátrali po žakovském porozumění konceptům, které jsou probírány.
7. Formulujte pro žáky standard dobré práce, aby žáci věděli, jaké odpovědi po nich vyžadujete.
8. Nebojte se dramatizovat otázky kladené žákům, neboť zdůraznění důležitosti či obtížnosti probírané látky vede žáky k vyšším výkonům.